

Gert-Jan Nabuurs

Gert-Jan Nabuurs is adjunct-directeur van het European Forest Institute. Van oorsprong een samenwerking tussen bosonderzoekers in Europa. Sinds 2005 is het instituut een internationale organisatie met 22 Europese lidstaten en daarnaast een netwerk van 120 lidinstituten. Door deze status speelt het een rol als adviesorgaan voor de Europese Commissie en de lidstaten.

— Geert van Duinhoven (journalist)

“Het wordt tijd voor een Europese blik op het beheer van bossen”

> HELAAS. GERT-JAN NABUURS MOET het meteen beamen: een echt bosbeleid hebben we al jaren niet meer in Nederland. Het laatste beleid voor de Nederlandse bossen, het Bosbeleidsplan, is in 2000 opgegaan in de veel bredere nota 'Natuur voor mensen, Mensen voor natuur'. Het bos kreeg daar, net als natuur en landschap overigens, vooral een plaats als plek waar mensen goed kunnen recreëren: het Rijk zal niet meer specifiek sturen op de totstandkoming van bos buiten de Ecologische Hoofdstructuur, maar doet dat op hoogwaardig 'groen' bij de stad. Dit biedt in de lokale en regionale besluitvorming de mogelijkheid om maximaal rekening te houden met wensen van mensen, aldus de hoofdboodschap uit die nota.

Nauwelijks bossenbeleid

Gert-Jan Nabuurs is sinds juni 2009 adjunct-directeur van het European Forest Institute. In Nederland werkte hij jarenlang bij de Dorschkamp en later Alterra, waar hij werkte aan Europese bos-resource analyses, klimaatverandering en het IPCC. Is het nog wel nodig om

een nationaal bosbeleid te hebben nu steeds meer beleid vanuit Brussel wordt gemaakt? “Vanuit Brussel komt niet heel veel bossenbeleid. De Europese bossen worden al op allerlei manieren via wetten, richtlijnen en verdragen beschermd, dus we hoeven niet bang te zijn dat ze binnen afzienbare tijd zullen verdwijnen. Toch zou het goed zijn denk ik om zeker op Europese schaal een visie te hebben op bossen en bosbeleid, omdat er enorme uitdagingen op ons afkomen. Ten eerste omdat bossen vaak in andere beleidsterreinen wordt genoemd. Neem het klimaatbeleid en het energiebeleid. Daarin spelen bossen een heel belangrijke rol. Bossen worden bijvoorbeeld gezien als een bron voor energie en dus moeten de bossen bijdragen aan

“Verdragen gaan vaak niet veel verder dan dat bos belangrijk is”

de Europese doelstellingen voor hernieuwbare energiebronnen.

Ten tweede is de bosbouwsector nog altijd een grote sector in Europa die veel werkgelegenheid geeft en de verwachting is dat de vraag naar houtproducten alleen maar toe blijft nemen, ook als allerlei nieuwe producten. Hierbij kunnen we denken aan 'bio refinery'-producten. Hoe al deze verschillende eisen aan het bos met elkaar rijmen, wordt in de diverse sectorale beleidslijnen niet over nagedacht. Ook in de vraagstukken over plattelandsontwikkeling en biodiversiteit speelt bos- en bosbeheer in Europa een belangrijke rol. In al deze beleidsvelden wordt wel over bossen gepraat, maar nauwelijks met de bossensector. Dat levert oude gevechten op tussen de traditionele kemphanen zoals natuur versus bos of bos versus recreatie.”

Kennisinfrastructuur

“Ten derde is er een aantal thema's waar meer Europese samenwerking en beleid op gevoerd zou mogen worden. Ik denk dan bijvoorbeeld

“Als Europa zelfvoorzienend moet zijn, moet je de houtproductie wel efficiënt uitvoeren”

aan stabiele vormen van samenwerking in onderzoek en onderwijs. In sommige Europese landen heb je mijns inziens sterk verouderde opvattingen over bosbouw. Daar zijn de instituten en opleidingen nog helemaal gericht op productie en niet op de andere functies voor bos. Ook komt er nauwelijks innovatie voort uit het onderzoek en onderwijs. Daar zouden overheden, en waarom dan niet de Europese, heel goed aandacht aan kunnen geven.”

Europees geïntegreerd bosbeheer

“Ik denk dat Europa zich bijvoorbeeld zou kunnen uitspreken over een soort verdeling van aandacht. Voor de Nederlandse situatie heb ik al wel eens gezegd dat je niet per se in elke opstand geïntegreerd bosbeheer hoeft uit te voeren. Dus niet in elke opstand én recreatie, én productie, én natuur, maar deze functies wat meer zoneren over een groter oppervlakte. Als je het belangrijk vindt dat Europa steeds meer zelfvoorzienend wordt in haar houtproductie, moet je de productie wel efficiënt uitvoeren. Dus niet overal een beetje hout uithalen, maar

slim kijken waar je veel kunt produceren en waar je het bos vooral omwille van natuurwaarden of recreatie wilt bewaren.

Kijk eens op Europese schaal. Waar zijn de grote productiebossen, waar zijn de stedelijke concentraties met mensen die graag in het groen willen recreëren. Waar zijn de bossen met de meeste natuurwaarden? Je hoeft niet overal alles te willen. Dat impliceert echter wel dat er een Europese visie op bossen moet zijn. Een visie waarin staat waar we wat willen doen. Een visie ook waarin staat hoe we het bos willen inzetten voor de *environmental services* als waterberging en CO₂-opslag. Als we dat echt zo belangrijk vinden, is het goed om daar gezamenlijk iets over af te spreken.

En ik denk dat je dan de beseigenaren en anderen er wel weer toe kan zetten om te gaan investeren in het bos. Want dat is een ander punt: er wordt volgens mij te weinig geïnvesteerd in bos. Bos heeft tijd nodig. En dat strookt niet met de huidige praktijk van snel, snel, snel. Neem alleen al de compensatiemaatregelen voor de Boswet. Vanuit natuur is behoefte

aan meer openheid, maar dat betekent bossen kappen. Die moeten ze dan gaan compenseren en dus komt er ergens anders een bos. Dat schuiven met bos, is volgens mij geen goede investering in bossen. Daarvoor heb je een langetermijnplanning nodig en ik denk dat dat heel goed op Europese schaal kan gebeuren.”

Beleidsadviezen

Het European Forest Institute is van oorsprong een Finse associatie van Europees bosbouwonderzoek. Sinds enkele jaren is het ook een organisatie die beleidsadviezen geeft aan de Europese commissie. Komen deze onderwerpen als Europese afspraken over bijvoorbeeld productie of opleiding en onderzoek daar dan ook ter sprake? “Intern wel, maar als beleidsadviezen nog niet echt. Wel zijn we al veel bezig geweest met de PAN-Europese afspraken over de handel in legaal gekapt hout. De EU heeft ons sinds 2007 betrokken in de onderhandelingen met veelal tropische landen over verbetering van de legaliteit van hun houtexport. Dit gebeurt onder het FLEGT action plan (Forest law Enforcement Governance and Trade). Daarnaast onderzoeken we in hoeverre de afspraken worden nagekomen en vooral ook hoe je als handelaar kan laten zien dat je hout van legale bron is. Dit FLEGT-akkoord wordt op die manier wel steeds concreter. Het probleem namelijk met veel andere mondiale verdragen is dat ze meestal niet erg concreet worden. Ze gaan niet veel verder dan dat bos belangrijk is, dat het meerdere functies heeft en dat we het in stand moeten houden. Ik denk dat het goed is om op Europese schaal afspraken te gaan maken over hoe we dat bos dan beschermen, hoe we die multifunctionaliteit dan invullen.” <

g.vanduinhoven@delynx.nl